

Landgoed Middachten te De Steeg

Herstelplan Mestlaan

27 januari 2011

VOORWOORD

In 2003 is door buitenplaats Middachten een begin gemaakt met verfijningen en verbeteringen in de tuin- en parkaanleg van Middachten. Hiervoor zijn tussen 2003 en 2005 diverse deelplannen opgesteld door Stichting tot behoud van Particuliere Historische Buitenplaatsen (PHB).

Gerealiseerde herstelplannen zijn:

- Heesterborders (2003)
- Rododendronvakken (2004)
- Azaleavakken (2005)
- Poortmanhekken (2005)
- Boomgaard (2005)

Deze deelplannen richten zich op onderdelen van de aanleg in en om de Binnentuin bij het kasteel.

In 2010 is door Stichting PHB een beheerplan opgesteld voor de gehele als Rijksmonument beschermde buitenplaats. Hierbij ligt de nadruk op de grotere parkaanleg met de uitgebreide laanstructuur.

Het voorliggende herstelplan voor de Mestlaan vormt een uitwerking van dit beheerplan. Het herstelplan is opgesteld door Stichting In Arcadië, het Studie- en adviescentrum voor groen erfgoed en kennisergenaam van Stichting PHB.

Colofon

januari 2011

Stichting In Arcadië

't Zand 44, 3811 GC Amersfoort
t. 033 4480035 www.stichtinginarcadie.nl

Projectteam

Ir. P. Verhoeff, landschapsarchitect bnt
Ing. K.D. Aschman, adviseur groen erfgoedbeheer

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze rapportage mag worden veelevoudig, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke manier dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Stichting In Arcadië.

LANDGOED MIDDACHTEN TE DE STEEG

HERSTELPLAN MESTLAAN

27 JANUARI 2011

INHOUDSOPGAVE

1 ACTUELE SITUATIE	4
2 HISTORISCHE ONTWIKKELING	6
3 STREEFBEELD EN MAATREGELPLAN	9

Afb. 1.1 De Mestlaan gezien vanaf de Middachter Allee.

Afb. 1.2 Het pad met olopend profiel naar de spoorbaan.

1 ACTUELE SITUATE

Locatiebeschrijving

De landschapsarchitectonische opzet van buitenplaats Middachten bestaat voornamelijk uit een uitgebreide, geometrische lanenstructuur rondom bos- en landbouwpercelen. Drie lanen lopen vanaf de Middachter Allee tot in het Middachter Bos, dit zijn de Kruijsbree (west), Mestlaan (midden) en Eikensteeg (oost).

Deze drie lanen worden doorsneden door de spoorlijn Arnhem-Zutphen. De Kruijsbree en de Eikensteeg lopen ten zuiden van de Middachter Allee door. De Kruijsbree loopt als oprijlaan door naar het Rondeel, de Eikensteeg loopt als weg door tot ver in de Havikerwaard. De Kruijsbree heeft (zeer) oude

Afb. 1.3 De oude beuken aan de noordzijde van de spoorbaan.

Afb. 1.4 Actuele situatie ingetekend op de GBKN

laanbeplanting, langs de Eikensteeg is de laanbeplanting recent verjongd. De Mestlaan is een korte laan vanaf de Middachter Allee, tussen de landbouwpercelen door, de helling op het bos in. In het bos loopt het pad verder tot op de Veluwezoom. In het bos sluit het pad aan op de padenstructuur door het Middachter bos.

Actuele situatie

De Mestlaan bestaat uit een onverhard karrenspoor met een middenstrook van gras. Het padprofiel heeft een breedte van 2,40 m. Aan weerszijden van het pad ligt een grasberm van gemiddeld 2,30 m breedte. Aan de zijde van de Middachter Allee is de afrastering over een lengte van zo'n 6 m dicht langs het pad geplaatst en is er geen berm (afb. 1.1). De laan is bij de Allee afsluitbaar met een houten slagboom.

Langs het pad staat geen laanbeplanting. Het zuidelijk deel van het padprofiel ligt vlak. Daarna loopt het profiel op naar de circa 1,5 m hoger gelegen spoorbaan (afb. 1.2). Aan beide zijden is vanaf de berm een steil aflopend talud naar de landbouwpercelen.

Over het spoor is een onbewaakte kruising. Voorbij de spoorbaan kruist het karrenspoor het wildraster langs het Middachter Bos en loopt verder de Veluwezoom op. Het bos is door het hekwerk gescheiden van de landbouwpercelen. Aan weerszijden van het hekwerk staan zes oude beuken die resteren van de oude laanbeplanting (afb. 1.3). De beuken staan in restanten van dubbele rijen in driehoeksverband, aan iedere zijde van het pad drie exemplaren. Het driehoeksverband komt overeen met de bestaande laanbeplanting langs de andere lanen van de buitenplaats. De bomen aan weerszijden van het pad staan van hart tot hart circa 7,90 van elkaar.

Vanaf de grens met het bos is eind 20^e eeuw onder A. graaf Zu Ortenburg de laan verjongd aan zomereik. Aan de noordzijde staat een dubbele rij in verband van 4,5m tussen de rijen en 4m in de rij. Aan de zuidzijde van het pad staat een enkele rij eiken. Het laandeel heeft qua opzet geen relatie met de oude bomen, of historische plantverbanden op Middachten. Veel eiken zijn slechte conditie, ook is er veel uitval.

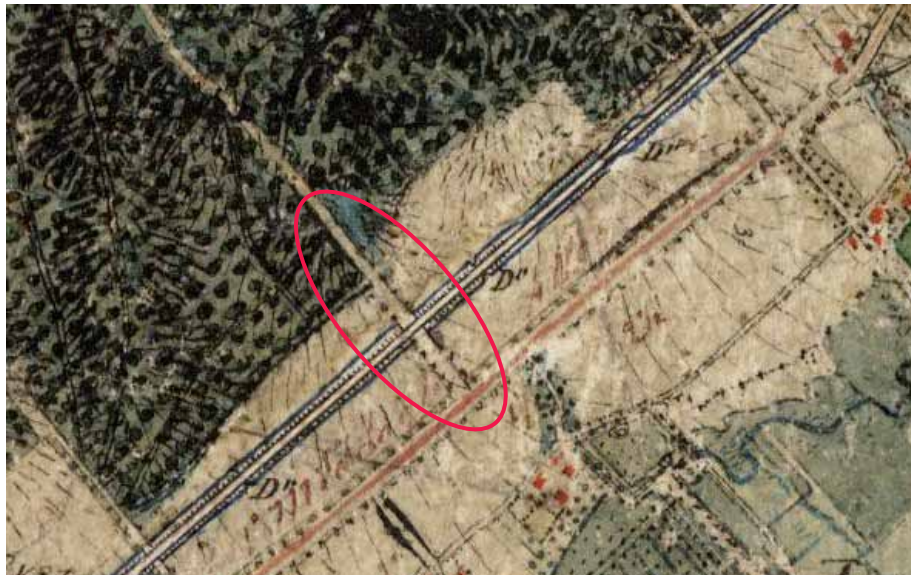
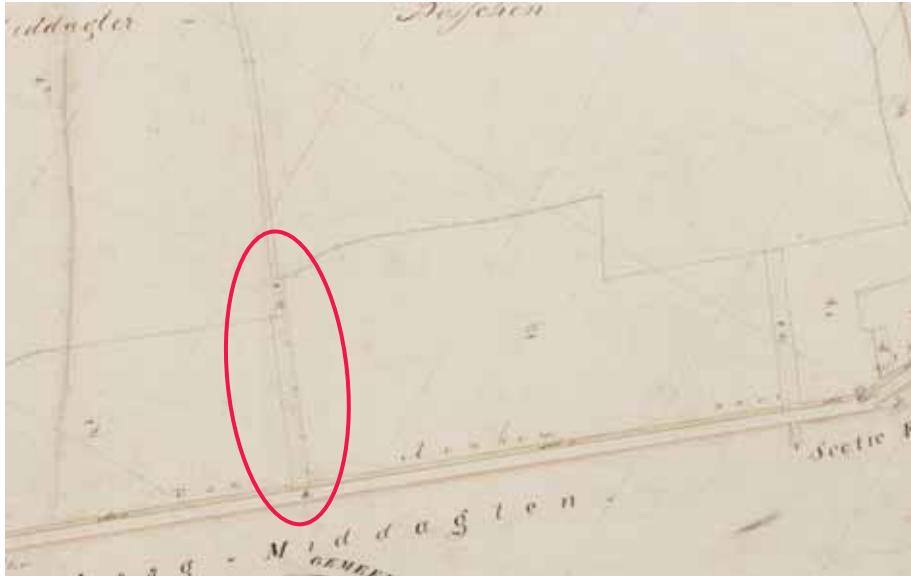
2 HISTORISCHE ONTWIKKELING

De Mestlaan is, net als de Kruijsbree en de Eikensteeg, van oorsprong een veedrift. Deze zijn bedoeld om schapen van en naar de pachtboerderijen langs de Boerenweg en de hooggelegen heidegronden op de Veluwezoom te drijven. Op de kaart uit 1773 zijn deze "schaapsstegen" vanaf de verschillende boerderijen weergegeven (afb. 2). De Mestlaan vormt vanouds de gezamenlijke schaapssteeg van de boerderijen Gotinksgoed en Wolfskuil.

Rond 1690 werd de grote laanstructuur op Middachten aangelegd. Hiervoor werd gebruik gemaakt van de toen bestaande infrastructuur, waaronder de verschillende schaapsstegen. De oostelijke en westelijke schaapssteeg kregen een recht padprofiel, met aan weerszijden dubbele laanbeplanting. De Mestlaan behield tot ver in de 19^e eeuw haar nutskarakter. Aan weerszijden van het pad stond enkele rij bomen. Rond 1850 kreeg ook de Mestlaan een echt laanprofiel, met aan weerszijden een dubbele rij beuken.

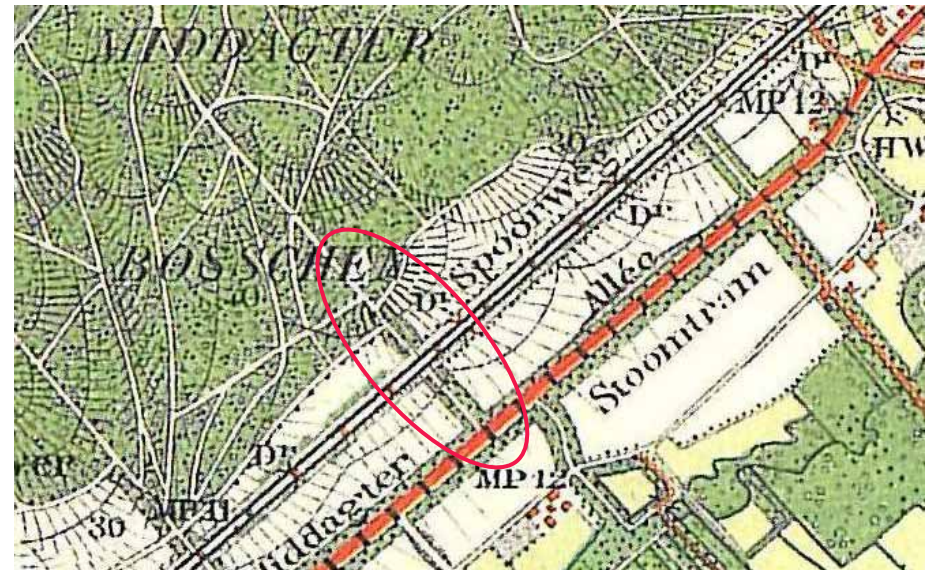
De opzet van de Mestlaan door de tijd heen is af te lezen op de verschillende kaarten. De weergave van eventuele laanbeplanting is, zeker bij topografische kaarten schematisch.

- Uit 1648 dateert een kaart van het gebied, waarop echter alleen hoofdwegen afgebeeld staan.
- Op de kaart van Middachten uit 1729 door B. Elshof staat de Mestlaan als pad aangegeven (afb. 2.1).
- De eerdergenoemde kaart van het landgoed uit 1773 geeft de Mestlaan aan als pad met erlangs opgaande beplanting (afb. 2.2).
- De Topografische kaart van 1810 toont weer alleen de hoofdwegen. De Kruijsbree en de Eikensteeg worden wel als dubbelrijige laan weergegeven.
- Dat er langs de Mestlaan wel bomen staan blijkt uit het Kadastraal Minuutplan uit 1817 (afb. 2.3). Hierop heeft perceel 24 een profiel van

een pad met brede bermen. Volgens de bijbehorende beschrijving betreft het "opgaande bomen".

- De Topografisch Militaire kaart uit circa 1845 geeft als eerste de Mestlaan aan met een laanbeplanting. Aan beide zijden van het pad is symbolisch een boomrij weergegeven. Op de kaart staat ook de nieuwe spoorlijn die het gebied doorsnijdt (afb. 2.4).
- De Topografische Kaart uit 1865, herzien 1910, toont de Mestlaan met een enkele boomrij aan de zuidzijde en een dubbele rij aan de noordzijde (afb. 2.5).
- De Topografische Kaart uit 1931 geeft een laan met aan beide zijden schematisch een enkele boomrij weer.
- Op 11 september 1944 is door de Geallieerden een luchtfoto van het gebied gemaakt (afb. 2.6). Hierop de Mestlaan zeer duidelijk te zien. Opvallend is dat de grote boomkronen tot ver over het spoor groeien. Uit de foto is af te lezen dat de laanbeplanting uit dubbele rijen bestond.

- De Topografische kaarten uit 1954 en 1957 (afb. 2.7) geven voor de laan hetzelfde schematische beeld als 1931.
- Tussen 1957 en 1966 is laanbeplanting tussen Allee en Middachter Bos gekapt; op de Topografische kaarten van 1966 (afb. 2.8), 1977 en 1986 wordt de Mestlaan als pad zonder laanbeplanting weergegeven.

De beplanting langs de Mestlaan heeft tot in de 19^e eeuw waarschijnlijk bestaan uit boomrijen in een los verband. Pas vanaf 1840 wordt langs het pad een laanbeplanting aangegeven. Welke soort bomen oorspronkelijk langs de Mestlaan hebben gestaan is niet bekend. Daar waar de laan het Middachter Bos inloopt staan aan weerszijden enkele oude beuken als restant van de van de laanbeplanting uit halverwege 19^e eeuw. Oorspronkelijk zullen vanwege hun economisch nut eiken zijn toegepast. Halverwege de 19^e eeuw is waarschijnlijk de toenmalige beplanting langs de Mestlaan verwijderd en is een laan aangelegd die, blijkens de resterende bomen, beplant was met beuk. Tussen 1957 en 1966 is de laanbeplanting verwijderd. Dit kan te maken hebben met aanpassing van het padprofiel aan de hogergelegen spoorbaan. Vanaf toen lag de Mestlaan als pad tussen de landbouwpercelen.

Afb. 3.1 Streefbeeld voor de Mestlaan ingetekend op de GBKN

3 STREEFBEELD EN MAATREGELPLAN

Streefbeeld

De Mestlaan krijgt het beeld van een karrenspoor met aan weerszijden een rij bomen. Het pad wordt verhard met gebroken puin. Vanwege het historische nutskarakter van de laan als schaapssteeg en het huidige economisch belang van de aangrenzende percelen, wordt de Mestlaan herplant met Zomereik. Daarbij zijn zomereiken van grote waarde voor met name fauna.

De eikenrijen worden in lijn geplant met de binnenste rij oude beuken. In de rij staan de eiken op 4m afstand van elkaar. Hierdoor wordt de relatie gelegd met de jonge eikenlaan in het bos en met de voor Middachten belangrijke werkmethode van graaf Zu Ortenburg.

Maatregelplan

- Om het laanprofiel de breedte te geven die aansluit op de oude beuken, wordt de berm aan weerszijden met 0,5 m verbreed. Het profiel wordt 8 meter breed. Aan weerszijden van het profiel wordt het talud hierop aangepast.
- Bij het begin van de laan bij de Allee wordt de afrastering verplaatst tot een bermbreedte aan beide zijden van circa 3 m.
- Het vlakliggende deel van het pad wordt op één oor gelegd en watert af naar de westzijde.
- De afrastering van de weide wordt geplaatst langs de voet van het talud.
- De eiken worden geplant langs de insteek van het talud. De jonge bomen worden ingegaasd tegen wildvraat.
- Voor de eerste eiken aan de Allee-zijde moet vanwege groeiomstandigheden ter plaatse gekeken worden naar een gepaste plantafstand tot de boomkronen van de beuken langs de Allee.